

kár: „A márkacikk árvédelme és a karteljogi kifogás” című tanulmányai. Utalok továbbá az Iparjogvédelmi Egyesületnek e tárgyban tartott vitaülésén elhangzott felszólalásokra (*Dr. Beck Salamon, Dr. Szente Lajos, Dr. Kartsoke Alajos*).

A magam részéről csupán ama meggyőződésemnek akarok kifejezést adni, hogy főleges rendeletek kiadásával a közszükségleti cikkekre nem vonatkozó, a közjó érdekeit nem veszélyeztető márkás cikkek árvédő megállapításainak a karteltörvény alá vonásával a *védjegy jog egészséges és mind erőteljesebb fejlődését akadályozzuk meg* anélkül, hogy e kormánybeavatkozással a köz érdekeinek szolgálatot tennénk.

A kérdés egyedüli helyes megoldása a karteltörvény gyakorlatias magyarázata, szem előtt tartva, hogy a törvény nem tartalmaz oly rendelkezéseket, amely a márkás cikkek árvédelmi rendszerének bejelentését előírná.

A márkacikkeknél a legnyitabb, a legerőteljesebb versenyküzdellemmel állunk szemben és így külön rendelkezések felvétele, reverzálisok bemutatása, letétele stb., stb. nélkül is közérdekből a kormánynak módja van a nyílt kártyákba betekinteni, beavatkozni, anélkül, hogy a márkacikkek árvédelmét, ezt a gyáros, a kereskedő és a fogyasztó érdekeit egyaránt szolgáló kitűnő, bevált, egészségesen fejlődő, a védjegyjogban gyökerező és erősödő gazdasági munkát kifejlődésében gátolná — illetve indokolatlanul megnehezítené.

Dr. Bányász Jenő.

A K. T. 326. §-hoz. Az 1931. óta fennálló devizazárlat folytán a magyar bíróságok elé ismét és nagyobb számban kerülnek azok az esetek, amelyekben lerovóul akár effectív klauzulával, akár anélkül, külföldi pénz van kikötve. A bírói gyakorlatot tudvalevőleg 1920. óta foglalkoztatják e kérdések; 1920—1927-ig a koronaromlás volt oka s ehhez képest a felmerülő kérdés rendszerint az volt, hogy az adós mikor köteles effectív valutát és mikor és milyen kurzuson számított ellenértéket köteles fizetni; mennyiben bír befolyással a teljesítési hely a fizetendő pénznemre s adósnak elismert helyettesítési jogosultsága szempontjából, amellyel a K. T. 326. §-a értelmében belföldi pénznemben is fizethet, a lejárat vagy a fizetésnapja szerinti konverzió kötelező-e?

E kérdések — legalább is elméleti alapjaikban — ma már tisztázottak s elég legyen e helyütt hivatkoznunk a magyar Bátor Victor: Pénztartozás című művére Grosschmid Béni „Feje-

zetek"-éhez írt glosszában s a német Arthur Nussbaum *Das Geld in Theorie und Praxis des deutschen und ausländischen Rechts* c. munkájára.

Az újabb, a devizakorlátozás következtében felmerülő kérdések abból erednek, hogy éppen az 1920—1926. évi tapasztalatok nyomán kifejlődött gyakorlat és elmélet (l. az 1926. évi bécsi International Law Association kongresszusán kidolgozott: ú. n. „Vienna rules” is) a nem kézen-közön való teljesítés eseteire az *effectiv* klauzula kikötést kívánta s minthogy a pénztartozás sohasem lehetetlenül, felmerült a kérdés, hogy a külföldi pénznem szolgáltatásának hiányában hogy és mint teljesítsen az adós. Minthogy az 1927—27. évi bírói gyakorlat későbbi fejlődésében mindinkább hajlott a fizetési nap árfolyamának elfogadásához, egész természetes volna a K. T. 326. §-a alapján azt a jogtételt felállítani, hogy az adós a fizetés napjának árfolyamán tartozik a külföldi pénzben kirótt tartozását belöldi pénzben lerónni.

Míg az 1920—27. évi gyakorlat a lerovóban (a koronában) előállott értékváltozásokkal volt kénytelen számolni s ennek változásait volt kénytelen megoldani, az új gyakorlat a kirovóban beállott ingadozások okozta problémákkal találja magát szemben. Innen ered, hogy az új bírói gyakorlat nem tudja hasznosítani azt a nagy joganyagot, amelyet az 1920—27. évi bírói gyakorlat kitermelt.*)

Az alábbiakban néhány eddig közölt ítélet nyomán ezt a gyakorlatot elemezzük s megpróbáljuk tanulságait levonni.

A Kúria VI. 2198/1933. sz. (J. H. 1934/283.) ítéletében felperes az előző állapot helyreállításaképen alperesnek, utóbbi által 1928. V. 16-án lefizetett 250 dollárt tartozott megtéríteni. Minthogy az 1928. V. 16-án lefizetett dollár a lefizetéskor 5.75 P-t, az ítélehozatalkor 3.51 P-t ért, a Kúria az 1928. V. 16-iki és a tényleges fizetéscsökkenésnek megfelelő árfolyamkülönbséget is megítéli. Ebben az esetben a kir. Kúriát az *in integrum* restitució kérdése befolyásolja álláspontjában s ennek folyamánaképpen mondja ki, hogy az átszámításnál az áru árfolyamveendő irányadóul, mert a hitelező csak ezen az árfolyamon szerezhetné meg a kérdéses dollárösszeget. Az ítélet nem keresjogszabályt, illetve hallgatólagosan félreterjeszi a K. T. 326. §. szabályát, mert alkalmazásával a kirovóban beállott időközű értékváltozás kérdését megoldani nem tudja, hanem felismervén,

*) Az alábbi ítéleteknél mindig a kirovóban találjuk a valutakikötést; a kérdés azonban ezen esetekben nem az *effectivitas* körül forog s magána a kikötésnek sem az *effectiv* lerovás a célja, hanem a kérdés a kirovó alapján a lerovó mennyiségének meghatározása.

hogy burkolt valutakirovással áll szemben, s kirovónak minősíti — helyesen azt a pengőösszeget, amelynek egyenértéke volt a lefizetéskor, 1928. V. 16-án a 250 dollár s ezt ítéli meg. Ezt a kir. Kúria úgy fejezi ki, hogy az idegen valutában kötelezett adós annyit és úgy fizessen, amennyit kötelezettsége jelentett a kötelelem vállalásakor. Evvel az állásponttal konform a C. VII. 5957/1933. sz. ítélet álláspontja. A bukott pénzügyi igazgatósági tagjait felelőssé teszi az ítélet a felperes által 1932. március 15-ikére felmondott, de ki nem fizetett dollárbetétért. Alpereseket a lejárat, 1932. márc. 15-iki egyenérték megfizetésére kötelezi, mert felperes „kára csak abban az esetben nyer teljes megtérítést, ha a megtérítésre kötelezett alperesek neki megfizetik dollárbetétének 1932. III. 15.-ik napján volt dollár-árfolyam szerint számított pengőértékét.”

Ennek az ítéletnek sajátsága az, hogy a kir. Curia nem a fizetés, hanem a lejárat időpontjának egyenértékében marasztal, noha két hónappal előbb egy másik ítéletben kifejezetten hivatkozik az átszámítás időpontja tekintetében a P. H. T. 764. sz. határozatára, amelyik kimondja, hogy a kifizetés napján jegyzett árfolyam alapján kiszámított pengőérték az irányadó. A Kúria azonban — természetesen helyesen járt el. Irt mint az előbbi esetben, itt burkolt valutakirovásról van szó, ahol kirovó az a magyar pengő volt, amely 5 P 72 filérenként 1 dollárt ért.

A Kúria VII. 1014/1933. sz. ítéletében az alapul fekvő tényállás szerint a felek az eredetileg 375.600 P-t kitevő tartozást 1927. március 23-án 13.500 angol fontra változtatták át akként, hogy adósok a megállapított törlesztési részleteket a megállapodásban meghatározott módon számított pengőösszegben is fizethetik. A lejáratkor, amely a fontáresés idejére esett, alperesek a fizetési értékű font egyenértékét akarták megfizetni, amit felperes el nem fogadott, perelt s a Curia az eredeti pengőtartozásnak csökkentett értékű fontárfolyamon való kiegyenlítését nem engedi, mert dogmatikailag nézve a kir. Kúriának azt kellett volna mondani, hogy a felek 1927. III. 23-iki megállapodásukkal a kirovó pozíciót újból állapították meg fontban s alperes ennek a fizetési árfolyamán magyar pengőben tartozik lerónni. Ha azonban a font árfolyamában időközben beállott árfolyamváltozás (csökkenés vagy emelkedés) folytán ez az összeg nem felel meg a kötéskori egyenértéknek, a különbözetet adós ugyancsak megfizetni tartozik. A felek magyar pengőben kötötték meg az ügyletet, utóbb a prima posiciót, a kirovó jószágot angol fontra változtatták, de úgy, hogy eleve meghatározták, hogy a lerovás pengőben milyen módon történ-

hetik. Vagyis a felek burkolt valutakirovás útján állapították meg a tartozás kirovó pozícióját. Azt mondták s a törlesztési részletek pengőben miként történő fizetésének megállapításával ki is fejezték, hogy a tartozás 375.600 pengő, amely pengőösszeg mindaddig, amíg 27 pengős árfolyamon számítva 13.500 angol fontnak felel meg, pengőben törleszthető; mihelyt a pengő árfolyama sülyed a fonthoz viszonyítva, adós megfelelően több pengőt tartozik fizetni. A Curia ugyanehhez az eredményhez jut, a „Treu und Glauben“ elvéhez, a felek szándékához, a jóhiszemű forgalom alapelvehez fordul s kénytelen fordulni s ennek alapján dönti el nem ugyan a dogmatikus kérdést, de az esetszerű tartozás mennyiségét.

A C. VII. 1440/1933. sz. ítélet alapjául fekvő tényállás szerint a felek a malomberendezés vételárát búzában állapították meg. Utóbb, 1925-ben a felek a búzatartozást a búza árának megfelelő dollármennyiségben fixirozták. Az így mutatkozó dollártartozás iránti perben alperes azzal védekezik, hogy az átszámítás alapjául a felek az 1925. évi átmenetileg igen magis búzaárat vették, úgy, hogy a kiszámított dollár alapján többet kapna az eladó, mint amennyi az eredeti vételár volt, a búzakonjunkturából eredő haszonhoz jutna. A Kúria ezért az eredeti vételárát sweizi frankra számítja át s ennek alapján állapítja meg a tartozás összegét. Az eredeti kirovás ebben az ügyben nyilvánvalóan így hangzott: Vevő köteles x métermázsa búzát fizetni, amely lerovandó a fizetéskor vagy ezt megelőzőleg utoljára jegyzett ilyen és ilyen minőségű búza középárfolyamán. Utóbb a búza kirovó helyébe felek a dollárt tették ugyanazzal az értékállandósági szándékkal, mint előbb a búzát. Tették pedig ezt ismét mögöttes számolás útján, kimondván, hogy x fizetendő korona y métermázsa búzának, utóbbi z dollárnak felel meg. A kirovó positio dollárban történt meghatározása után pengőben való fizetés, lerovás volna irányadó. A C. azonban korrigálni szükségesnek látja, hogy a felek, a vevő nyilvánvaló tapasztalatlansága folytán a dollárra történt konvertálás alkalmával nem csupán új kirovóra tértek át, de annak adott mennyiségét, a vételárát is megváltoztatták az eredeti vételárhoz képest s ahelyett, hogy a kirovó mennyiségét szállította volna le a vételár magasságára, ismét csak a Treu und Glauben elvéhez, a felek labilis szándékának kutatásához fordul. Kénytelen ezt annál inkább tenni, mert amire a kir. Kúria azt a jogát alapítja, hogy egy teljesen önálló, a tényállástól független érték-mérőt tegyen a szerződési helyébe, nem visz közelebb tulajdonkép a kérdés megoldásához. A szerződéses kirovó háromszori változtatásából a C. azt a következtetést vonja le, hogy a „vételárnak búzában, illetve dollárban történt kikötése csak számo-

lási érték, illetve értékmérő gyanánt vétetett fel a szerződésbe". Ez az indok csak annyit mond, hogy a vételár megállapítása pénzben, egy adott jószág nem meghatározott mennyiségében történ, mert másban nem is történhetett a kirovás, csak valamilyen, ami számolási érték, értékmérő és még más egyéb is önmagában. De mindebből a kirovó kicserélésének joga vagy lehetősége sem jogszabály által engedetten, sem logikailag nem következik.

Az ismertetett kúriai ítéletek s azoknak az alapgondolata, hogy a felek szilárd, értékálló pénzben kívánták követelésüket megállapítani, felveti önként azt a gondolatot, hogy szükség volna oly jogszabályra, amely kimondja, hogy minden pénzben meghatározott tartozás egyszersmind valamely értékállandónak elfogadott értékmerőben kiszabottnak is tekintendő. A gondolat törvényhozásilag nem új. Ebből az elgondolásból ered az osztrák polgári Törvénykönyv 988. §-ának az a szabálya, amely szerint, ha a tartozás ércpénz darabszámában van kiróva s ennek érc tartalma a kirovás és lefizetés között változott, a fizetés a tartozás keletkezésének időpontjában volt fémérték szerint teljesítendő. Bátor az ebben az álláspontban rejlő erkölcsi és igazságossági elvet elismeri, de — korábbi álláspontjával (Pénztartozások szabályozása a polgári törvénykönyvben 11. old.) ellentétben — egy ily jogi rendezést megvalósíthatatlannak mond (Pénztartozás 333. old.). Abban az esetben ugyanis, amikor erre a szabályra a legnagyobb szükség volna, amikor t. i. a pénz értékében egy folytonosan változó, hol emelkedő, hol csökkenő ingadozás állana be, szerinte lehetetlenné válnék e jogszabály fenntartása, mert ezáltal egy oly kézenfekvő spekulációs objektumot teremtenénk a gazdasági élet számára — és pedig nem csupán a gazdasági élet ama része számára, amelynek velejárója a spekuláció, hanem mindenki számára a legutolsó koldusig, hogy a spekulációs járvány a gazdasági életet teljesen felborítaná. „A gazdasági rendnek megörlője lenne az, ha az államhatalom mindenkinek a kezébe egy olyan tárgyat adna, amelynek egy másik jószághoz, az aranyhoz való értékelődésére minden különösebb gazdasági vagy jogi tevékenység nélkül mindenkinek módjában lenne spekulálni csak azáltal, hogy spekulációs véleménye szerint pénzét pénzköveteléssé, pénzkövetelését készpénzzé alakítja át.” Erre az évrre legdöntőbb választ a koronaromlás idején szerzett tapasztalati tények adnak. Az idézett szabály hiányzott, ellenben az a romboló spekuláció, amely a koronának az aranyhoz mért folytonos csökkenése s egy időben értékelődése folytán állt elő, a legnagyobb mértékben s azokkal a gazdasági határokkal, amelyeket a továbbiakban Bátor szemléltet, jelentkezett. Oka ennek az volt, hogy a gazdasági élet jogszabály nélkül is evvel az értékállandósági klau-

zulával él állandóan. S ha a pénz értékében a kérdéses ingadozás bekövetkezik — jogszabály híján a gazdasági élet a Bátor jellemezte spekulációra van utalva. Hogy a Bátor említése példánál maradjunk, a bank-run-t épen az idézi elő ily esetben, hogy nincs jogszabály, amely a pénzesés esetén a változatlan aranytartalmat biztosítaná s ily jogszabály esetén épen a spekulációs kivét és betét szűnne meg. Hasonlóképen nem érthetünk egyet Bátor dr. másik érvével sem. Szerinte „amint a gazdasági élet a kirovó pozícióból valamely fizetőeszközt ki-mozdít, az a pénz többé nem alkalmas mindazoknak a gazdasági feladatoknak az ellátására, amely gazdasági feladatokat pedig a pénznek a modern gazdasági életben be kell tölteni.” A mögöttes számolásnak fenti javasolt szabálya a pénzt kirovó pozíciójából nem mozdítja ki. Ez a mögöttes számolás csak latensen létezik, alszik mindaddig, amíg a pénz betölti kirovó funkcióját. Ismét az előbbi eset; előbb szűnik meg a pénz funkcióját betölteni, mintsem a mögöttes számolás érvényesülne. Az érték-állandósági klauzula első gyakorlati jelentkezése automaticae a pénz funkcionálásában beálló zavart jelentené.

Az elmondottakat összefoglalva: helytelen az a bírói gyakorlat; amely a felek szándékának kutatásával elszakítja az ügyletet kirovó jószágától. Ezen csak oly új jogszabály segíthet, amely mögöttes számolás útján minden pénztartozásnak egy értékálló jószágban történt kikötését biztosítja.

Dr. Huppert Leó.

Versenyjogi jelszavak a német gyakorlatban. A Reichsgericht korábbi gyakorlata az úgynevezett vergleichende Werbung eseteit generalisan tilalmazza. A versenytárs külföldi voltára való utalással, mint általában mindennemű politikai, vagy társadalmi hangulatnak az ellenfél rovására való hasznosítását tisztességtelen versenynek minősítette. A háború idején a Reichsgericht megengedhetőnek mondotta a versenytárs külföldi vállalatára való utalást, de a háború után a Reichsgericht ismét visszatért régi gyakorlatához. Legújában a Reichsgericht megint megengedettnek mondotta a német nemzeti érzésre való apellálást és különösen a versenytárs külföldi mivoltára való utalást, ez a döntés megfelel a ma Németországban divatos Volkheit jelszónak, amelynek versenyjogi érvényesülést szereznek az újában kibocsátott jogszabályok és úgy látszik a Reichsgericht ítélkezése is. Ezzel az irányzattal szemben dr. Baumbach ny. tanácselnök, a német versenyjognak egyik kiváló művelője, igen élesen foglalt állást a Markenschutz und Wettbewerb 1934. július—aug. számában közzétett cikkében. Ebből a cikkből idézzük az alábbi kiszakított mondatokat: „Dieser Hinweis (a külföldi minőségre való utalás) geschieht regelmässig unter vaterländischen Deckmäntelchen; bedeutend süßer als für das Vater-